

Goede raad van de Hoge Raad

De uitgesponnen mediahype rond het vierde Burgermanifest heeft het jaarverslag van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid in de schaduw gezet. Nochtans bevat dit verslag opmerkelijke gegevens over de disfuncties van de Belgische arbeidsmarkt. Verplichte lectuur voor iedereen die, zoals de Premier, een ideeënrevolutie voor meer werkgelegenheid wil promoten.

De Hoge Raad voor de Werkgelegenheid is een verzameling arbeidsmarktspecialisten van diverse disciplines en uit alle regio's van het land. Jaarlijks brengt de Hoge Raad verslag uit over de staat van de Belgische arbeidsmarkt. Die recurrente analyse wordt telkens gecombineerd met een eenmalig thema. Dit jaar ging de aandacht naar arbeidsmobiliteit. Niet alleen de geografische mobiliteit, maar ook de transities tussen werk en werkloosheid werden in kaart gebracht. Het studiewerk van de Hoge raad geeft frappante en zorgwekkende vaststellingen. We zetten de belangrijkste even op een rijtje.

De Belgische arbeidsmarkt is bikkelhard voor de **zwakkeren in de samenleving**. Laaggeschoolden hebben meer dan drie keer zoveel kans op werkloosheid (14%) als hooggeschoolden (4%). Dit dramatische verschil is meer dan het dubbele van het gemiddelde in de Europese Unie (EU15). Meer dan 8% van de laaggeschoolde werkloosheid is daarenboven langdurige werkloosheid van meer dan een jaar, een percentage dat opnieuw veel hoger ligt dan het Europese gemiddelde. Nauwelijks 4% van de laaggeschoolden heeft in 2005 een opleiding genoten, tegenover 19% voor de hoogst opgeleide werknemers. Wie werk en opleiding het meest nodig heeft, komt in België dus veruit het minst aan de bak.

De Hoge Raad nuanceert ook de triomfcijfers over **werkgelegenheidscreatie** in ons land. Tussen 2000 en 2005 is de werkgelegenheid wel gestegen, maar in verhouding tot de economische groei creëerde België opmerkelijk minder werkgelegenheid dan het Europese gemiddelde. Economische groei levert in België te weinig jobs op. Onze dure en rigide arbeidsmarkt remt tewerkstelling af. Mede daardoor is de activiteitsgraad, zijnde het percentage van de bevolking op beroepsactieve leeftijd dat effectief actief is, de afgelopen jaren niet wezenlijk verbeterd. Dat is geen goed nieuws, want volgens alle berekeningen is een snelle en sterke verhoging van die activiteitsgraad onontbeerlijk om de aanstormende vergrijzing te kunnen opvangen.

De Hoge Raad plaatst ook kanttekeningen bij de **aard van de werkgelegenheidscreatie**. Overheids-tewerkstelling steeg de afgelopen jaren bijna drie keer zo snel als de tewerkstelling in de particuliere sector. Wat officieel voor particuliere tewerkstelling doorgaat, is daarenboven vaak gesubsidieerd door de overheid. In Wallonië was dat het geval voor maar liefst 75% van de genoteerde tewerkstellingstoename in de zogenaamde privésector. Dat is zorgwekkend. Om de sociale zekerheid te blijven betalen, hebben we nood aan activiteit die meerwaarde en belastingen oplevert, eerder dan aan

activiteit die met belastingen wordt gesubsidieerd.

De rigiditeit van de Belgische arbeidsmarkt blijkt duidelijk uit de cijfers over **arbeidsmobiliteit**. Van de Belgische werkzoekenden uit 2004 heeft gemiddeld maar één op vijf werk in 2005. Daarmee bengelt België helemaal onderaan het Europese peloton (EU15), samen met Zweden. Werkloos worden, overkomt u dus maar beter niet in België. In het Verenigd Koninkrijk en Denemarken daarentegen heeft de werkloze bijna één kans op twee om binnen het jaar terug aan de slag te zijn. Ook de eerste intrede in de arbeidsmarkt loopt in België niet van een leien dakje. Van personen die in 2004 nog niet actief waren, is minder dan 8% actief geworden in 2005. Ook op dat vlak zit België bij de slechtste Europese leerlingen. Uitblinkers zijn Finland en Denemarken, met meer dan 25% instroom in de arbeidsmarkt. Opnieuw een teken dat de levensnoodzakelijke stijging van de Belgische activiteitsgraad niet op spoor zit.

De Belgische arbeidsmarkt is nog steeds chronisch ziek. Het debat over arbeidsmarkthervorming mag de verkiezingsstrijd beheersen.

Onze arbeidsmarkt is dus slecht in het aanbieden van nieuwe kansen voor werklozen en werkzoekenden. Hij is wel goed in het beschermen van de gelukkigen die al werk hebben. Dat blijkt uit de cijfers over **gemiddelde jobanciënniteit**, die de Hoge Raad ook heeft verzameld. Eén op twee Belgische werknemers heeft meer dan acht jaar anciënniteit in dezelfde onderneming, dit is het op één na hoogste cijfer in de EU, net achter Frankrijk. Die jobzekerheid voor de werknemers gaat gepaard met verminderde werkkansen voor

de werkzoekenden. De Europese landen met een hoge gemiddelde anciënniteit hebben inderdaad telkens een lagere algemene werkgelegenheidsgraad. Omgekeerd hebben de landen met de laagste gemiddelde anciënniteit tevens de hoogste activiteitsgraad. Meer jobmobiliteit door meer flexibiliteit kan dus meer werk en daardoor meer zekerheid geven. De *flexicurity* is geen mythe. De wanhopige Belgische zoektocht naar een hogere activiteitsgraad kan niet voorbijgaan aan de positieve correlatie tussen mobiliteit en werkgelegenheid in diverse Europese landen.

Dat rigide arbeidsregels bestaande arbeid kunnen afscherpen ten koste van nieuwe arbeid blijkt ook uit de statistiek over **personeelsverloop**. De Hoge Raad stelt vast dat bijna de helft van alle personeelsuittredingen volgt uit het aflopen van tijdelijke contracten. Eigenlijke ontslagen tellen maar voor 16% van het personeelsverloop. De dure ontslagregels worden dus vermeden door nieuwe werknemers in tijdelijke contracten of

uitzendarbeid te steken. Bescherming van vast personeel duwt nieuw personeel in preciaire tewerkstelling.

Ook inzake **geografische mobiliteit** geeft de Hoge Raad opzienbarende data. In de hele EU15 zijn de regionale verschillen in werkgelegenheids- en werkloosheidsgraden alleen in Italië groter dan in België. Die enorme regionale verschillen zouden ook een enorme regionale arbeidsmobiliteit doen vermoeden, in het bijzonder vanuit Wallonië naar Vlaanderen. Niets is minder

waar. Gemiddeld pendelen niet meer Waalse werknemers naar Vlaanderen dan omgekeerd. Ook tussen provincies ontbreekt de normale correlatie tussen pendelverkeer en werkgelegenheidsverschillen. De magneet Brussel buiten beschouwing gelaten, blijkt arbeidsmobiliteit te stoppen aan de taalgrens of de provinciegrens. Terwijl duizenden vacatures openstaan, Oost-Europeanen massaal naar België verhuizen en Franse werklozen naar West-Vlaanderen trekken, blijft de Belgische werkzoekende in de eigen achtertuin kamperen.

Het jaarverslag van de Hoge Raad maakt dus duidelijk dat de Belgische arbeidsmarkt chronisch ziek is, ook al is de koorts dit jaar gedaald dankzij een goede conjunctuur. De gekende ziekteverschijnselen zijn andermaal in de verf gezet: marginalisering van de laaggeschoolden, onvoldoende

werkgelegenheidscreatie in de privésector, lange werkloosheidsduur, stratificatie tussen vaste en precare tewerkstelling, weinig jobmobiliteit en nog minder geografische mobiliteit.

De diagnose is duidelijk. De klassieke remedies van arbeidsherverdeling, banenplannen, dienstencheques en gerichte loonlastenvermindering hebben per saldo geen echte kentering gebracht. De tijd dringt. De volgende federale legislatuur is de laatste vóór de vergrijzing toeslaat. Tussen nu en 2011 moet de werking van de Belgische arbeidsmarkt structureel beter worden. Het debat daarover mag de verkiezingsstrijd beheersen om daarna het regeerakkoord te bepalen.

Marc De Vos

Directeur Itinera Institute

Docent sociaal recht UGent en VUB

Het Itinera Institute is een onafhankelijke denktank en doetank die, boven partijgrenzen, regionale verschillen en belangengroepen heen, wegen wil aanreiken voor beleidshervormingen met het oog op duurzame economische groei en sociale bescherming in België en zijn regio's.

Itinera Institute VZW-ASBL

Boulevard Leopold II Laan 184d - B-1080 Brussel - Bruxelles

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org www.itinerainstitute.org

L'Institut Itinera est un think-tank et do-tank indépendant qui, au-dessus et au-delà des partis politiques, des différences régionales et des groupes d'intérêt, veut identifier les chemins de réformes qui garantissent une croissance économique et une protection sociale durables en Belgique et dans ses régions.

Verantwoordelijke uitgever – Editeur responsable: Marc De Vos, Directeur.

Disclaimer: The views presented in this Nota are those of the author(s) and do not necessarily represent those of the Itinera Institute. Nota describe research in progress by the author(s) and are published to elicit comments and to further debate.